

7. Chuguy, L. V.; Sipchenko, V. I. (Ed.) (2010). The role of human knowledge in forming the safety of future agrari-

ans. Humanization the teaching-educational process: the collection of scientific works. Slovjansk, 3, 172–177.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Хомич Л. О.
Дата надходження рукопису 25.08.2015

Клеценко Людмила Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Полтавська державна аграрна академія, вул. Сковороди, 1/3, м. Полтава, Україна, 36003
E-mail: ljudmila-chuguy@rambler.ru

УДК 378.178

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.49338

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИЩОМУ ВІЙСЬКОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

© Н. М. Нечипор

В статті проведено короткий аналіз чинників, що спричиняють загрози безпеці освітнього середовища; визначено фактори ризику в освітньому середовищі; висвітлено базові організаційно-педагогічні умов, які забезпечують процес формування безпечного середовища військового навчального закладу; запропоновано шлях реалізації окремої педагогічної умови - впровадження в навчально-виховний процес спеціального курсу
Ключові слова: безпечне освітнє середовище, умови, вищий військовий навчальний заклад, формування, фактори

This article deals with analysis of reasons that cause threats to educational environment safety; risk factors in educational environment are defined; basic organizational-pedagogical conditions, that ensure a process of safe environment formation in military establishment; it is proposed way of pedagogical condition implementation - the special educational course introduction in educational process

Keywords: safe educational environment, conditions, higher military educational establishment, formation, factors

1. Вступ

Освітнє середовище (ОС) вищого військового навчального закладу (ВВНЗ) повинне забезпечувати всебічне навчання та виховання військово-службовців, тобто виконувати основну мету – сприяти високій якості професійної підготовки майбутніх офіцерів. Для досягнення цієї мети ОС, з точки зору сучасних проблем і викликів, повинно являти собою певну зону безпеки, у якій би відчували себе повноцінно реалізованими та захищеними усі суб'єкти навчально-виховного процесу ВВНЗ.

2. Постановка проблеми

Національна стратегія розвитку освіти в Україні вказує на широкий ряд проблем, викликів та ризиків, які існують в освітньому просторі. Звичайно, наявність цих проблем стає перешкодою як для розвитку системи освіти в цілому, так і для формування оптимального безпечного освітнього середовища (БОС), яке є невід'ємною частиною цієї системи. Тому цілком очевидно, що Національна стратегія ставить завдання створення БОС для реалізації стратегічних напрямів розвитку освіти та подолання наявних проблем, викликів та ризиків [1].

3. Літературний огляд

Кожен навчальний заклад сам створює своє БОС, а тому проблема формування останнього знахо-

диться в центрі уваги багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників педагогіки і психології. Освітнє середовище дослідники розглядали у різних аспектах, наприклад Баєва І. А., Величко Е. В. та Обозова О. досліджували психологічну безпеку освітнього середовища [2–4], Коджаспірова Г. М. вивчала психолого-педагогічні аспекти цього поняття [5], Гафнер В. В. виділяє педагогіку безпеки як новий науковий напрям в педагогіці [6], Гаязова Л. А., Пилипенко В. Ф. та Чесноков Н.А. акцентують увагу на комплексній безпеці освітнього середовища [7–9], Петров С. В. досліджує шляхи забезпечення безпеки освітнього середовища [10]; Шевченко Л. С. розглядає освітню безпеку України в умовах глобалізації [11] та інші.

4. Мета статті

Проведені дослідження ставлять за мету визначити організаційно-педагогічні умови формування безпечного освітнього середовища у вищому військовому навчальному закладі.

5. Формування безпечного освітнього середовища у ВВНЗ

Формування БОС стає необхідністю для кожного навчального закладу, основним завданням якого є підготовка високоякісних фахівців.

Схожу необхідність відчуває і практична психологія в освіті, одним із найважливіших завдань для

якої є створення структури забезпечення безпеки за рахунок превентивних заходів, які, усуваючи загрозу і мінімізуючи ризики деструктивного впливу, підтримують позитивний особистісний ресурс.

Для успішного формування БОС військового ВВНЗ, поряд із забезпеченням бездоганного функціонування всієї структурної системи ОС, виникає необхідність визначити чинники (причини), за яких можуть мати місце небезпеки, загрози та ризики в даному середовищі та шляхи їх усунення чи запобігання.

В якості загальних чинників, що спричиняють загрози безпеці середовища, Гаязова Л. А. розглядає *макросоціальні умови* (системні кризи в соціумі, відсутність загальнонаціональної об'єднуючої ідеї, деформація світоглядних стереотипів, дезорієнтація в ціннісно-смысловій системі, соціально-економічна нестабільність та ін.); *мезосоціальні умови* (відсутність продуктивної комунікації, деформація моделей і норм поведінки, порушення регуляторів соціальної поведінки тощо); *мікросоціальні умови* (самотність, неадекватність запиту соціального оточення, некритичність по відношенню до способів спілкування в групі, непродуктивність в реалізації основних видів діяльності і т.д.) [12].

Зазначені чинники охоплюють як зовнішній, так і внутрішній вектор можливих загроз у ВВНЗ. У рамках даного дослідження вважаємо за доцільне розглядати внутрішні причини виникнення небезпек, загроз чи ризиків для функціонування ОС ВВНЗ, оскільки проблема визначення зовнішніх чинників та шляхи розв'язання їх негативних наслідків, повинні розглядатись самою державою, її відповідними інстанціями.

Важливо зазначити, що визначення і усвідомлення факторів ризику в ОС необхідно для подальшого вдосконалення методів, способів, прийомів виявлення, мінімізації, усунення та запобігання небезпекам, загрозам і ризикам різноманітного характеру.

Отже, виходячи зі специфіки військової підготовки майбутніх офіцерів, до факторів ризику, які збільшують можливість виникнення небезпек та загроз в ОС військового навчального закладу відносимо: недостатнє фінансування та матеріально-технічна база ВВНЗ; не цілком достатній рівень професіоналізму науково-педагогічних працівників; незначний ступінь задоволеності результатами освіти і психологічним кліматом ВВНЗ його випускниками; недостатній рівень вихованості учасників ОС ВВНЗ, що є однією з причин порушень у взаємодії учасників навчально-виховного процесу у ВВНЗ (відносини на рівні „педагог – курсант”, „педагог – педагог”, „курсант – курсант”), наявності психологічного насильства. Будь-які порушення в системі цих відносин безпосередньо впливають на психічний стан учасників середовища; низький рівень психологічної культури військовослужбовців, педагогів і т. д.; неповна сформованість уявлень щодо викликів майбутньої професії військового фахівця і недостатність профілактики психічного і фізичного здоров'я учасників навчально-виховного процесу військового закладу; відсутність засобів та методів для забезпечення захищеності ОС від загроз

усім видам безпеки, що унеможливило досягнення високого рівня підготовки військовослужбовців тощо, що в свою чергу виявляє неспроможність середовища ВВНЗ та окремого індивіда запобігати загрозам, небезпекам або їх усувати.

З вищесказаного, можемо дійти висновку, що важливе місце серед перешкод для формування безпеки ОС ВВНЗ займає проблема забезпечення психологічного комфорту учасників даного середовища.

Для гарантування психологічної безпеки в ОС Обозова О. радить орієнтуватись на такі принципи: принцип опори на розвивальну освіту, в основі якого лежить логіка взаємодії між тими, хто навчається, та тими, хто навчає, і головною метою такої освіти є не саме навчання, а розвиток особистості, її фізичної, інтелектуальної та духовної сфер свідомості; принцип психологічного захисту кожного суб'єкта навчально-виховного процесу, який реалізується через запобігання психологічному насильству; принцип соціально-психологічної вмілості, що являє собою набір умінь, який дає змогу компетентно обирати власний життєвий шлях, самостійно вирішувати проблеми, аналізувати ситуацію і відповідно діяти, який не утискає свободи й гідності іншого, виключає психологічне насильство та сприяє саморозвитку особистості [4].

Окрім принципів формування БОС, факторів ризику виникнення негативного впливу чи деструктивних змін в ОС ВВНЗ слід звернути велику увагу саме на визначення умов, які сприятимуть формуванню БОС та підвищуватимуть захисну функцію ОС ВВНЗ.

Ці умови повинні включати в себе систему організаційних, діагностичних, консультаційних, експертних, корекційних, навчальних, розвиваючих і формуючих заходів, послідовно реалізованих відповідно до поставленої мети – формування БОС ВВНЗ.

При цьому умови формування БОС повинні створюватись, забезпечуватись і дотримуватись усіма учасниками ОС ВВНЗ (курсантами, офіцерами, науково-педагогічними працівниками, допоміжним складом з числа цивільних працівників ЗС України, виховною та психологічною службами, адміністративним апаратом і т. д.).

Узагальнюючи досвід дослідників [2, 4, 7, 8, 11] цієї проблеми та враховуючи специфіку навчально-виховного процесу у ВВНЗ, до базових *організаційно-педагогічних умов*, які забезпечують процес формування БОС ВВНЗ можемо віднести: високий рівень матеріально-технічного забезпечення навчального закладу; наявність відповідної навчально-методичної бази з усіх навчальних дисциплін освітньої програми, що забезпечує повноцінну реалізацію цілей освітньої діяльності, її цілісність та спрямованість на реалізацію освітніх і виховних цілей; наявність комфортних соціально-побутових умов при організації навчально-виховного процесу, які мотивують особистість до активності і добросовісного виконання своїх службових обов'язків; належна організація навчально-виховного процесу ВВНЗ, де в повній мірі реалізуються принципи навчання та виховання, цілі, зміст та мета військової

освіти; високий рівень залучення всіх суб'єктів навчально-виховного процесу до процесів вдосконалення функціонування ВВНЗ; високий рівень психологічної підготовки (психологічна стійкість) учасників ОС ВВНЗ; високий рівень психологічної безпеки ОС, вільного від проявів психологічного насильства, що забезпечує психічне здоров'я усіх учасників навчально-виховного процесу та гарантує створення сприятливого морально-психологічного клімату в ОС ВВНЗ. Позитивне ставлення до ОС ВВНЗ усіх його суб'єктів та задоволеність характеристиками цього середовища; забезпечення інформаційної безпеки ОС ВВНЗ та формування інформаційної культури усіх учасників ОС ВВНЗ; організація і проведення консультацій, тренінгів, наукових семінарів та конференцій стосовно формування та розвитку культури безпеки усіх учасників ОС ВВНЗ. Дотримання правил та норм безпечної поведінки усіма учасниками ОС ВВНЗ; наявність технологій (заходів, способів, методів і т. д.) щодо забезпечення захисту ОС від загроз порушення усіх видів безпеки (психологічна, інформаційна безпека, безпека життєдіяльності, безпека військової служби та інші). Наявність рекомендацій для фахівців, які відповідають за комплексну безпеку ВВНЗ; розвиток у всіх суб'єктів ОС ВВНЗ умінь, готовності до успішного подолання труднощів, проблем, які виникають в процесі навчання, виховання та спілкування. Формування та розвиток екстремальної компетентності особового складу навчальних підрозділів. Високий рівень психолого-педагогічної компетентності педагогів, психологів, управлінців, курсантів і т. д.; психолого-педагогічний супровід професійного становлення особистості. Високий рівень захищеності від усіх видів насильства у взаємодії; наявність соціально-правової та психологічної підтримки діяльності ВВНЗ у сфері формування БОС цього закладу; високий рівень загальної культури усіх учасників ОС ВВНЗ. Наявність ефективних форм вирішення конфліктів між учасниками ОС ВВНЗ (наявність толерантності і готовності учасників освітнього процесу до конструктивного вирішення конфліктів, подолання стресових станів та розвиток партнерських відносин тощо); наявність організаційних та психолого-педагогічних технологій виявлення (шляхом організації та проведення моніторингу безпеки ОС ВВНЗ), протидії і в подальшому запобігання небезпекам та загрозам безпеці ОС ВВНЗ.

Важливо зауважити, що на державному рівні (закони України „Про охорону праці”, „Про освіту”, накази МОН України, положення та інші нормативно-правові акти з охорони праці та пожежної безпеки) та на рівні навчального закладу („Положення про службу з охорони праці і техніки безпеки”, посадові інструкції, інструктажі з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності тощо), в тій чи іншій мірі, згадані вище умови створені для забезпечення процесу безпечного функціонування ВВНЗ, адже їхня відсутність ставила б під загрозу діяльність даного навчального закладу та особисту безпеку усіх учасників навчально-виховного процесу. Однак, як показує практика, цього недостатньо, оскільки на щорічних науково-методичних зборах ВВНЗ, неодноразово наголошува-

лось на необхідності створення або покращення умов як для підвищення якості професійної підготовки так і для покращення діяльності навчального закладу як захищеного та надійного, який в повній мірі виконує свою навчально-виховну функцію.

Варто наголосити, що специфіка військового закладу вимагає від освітнього середовища максимальної захищеності та постійного контролю за цією захищеністю. Але, як показує досвід, абсолютної безпеки не існує, оскільки завжди має місце людський фактор чи виникнення небезпечних ситуацій, явищ, які неможливо передбачити тощо.

Отже, наше завдання полягає у обґрунтуванні додаткових організаційно-педагогічних умов, за допомогою яких відбуватиметься формування максимально безпечного стану ОС у ВВНЗ.

Особливо актуальною ця проблема постає в останні роки (2014–2015 рр.).

В світлі останніх подій та проведенні антитерористичної операції на сході України, вимоги до професійної підготовки військовослужбовців радикально підвищились.

Сучасний військовослужбовець повинен уміти протистояти усім викликам, небезпекам сьогодення, тому рівень бойової та морально-психологічної підготовки повинен бути максимально високим, оскільки від нього залежатиме ефективність виконання професійних обов'язків і головного завдання – оборони держави.

Безсумнівним є те, що освітнє середовище сприяє навчанню, вихованню та розвитку особистості, а якщо середовище є захищеним від негативних впливів, то його позитивний вплив на якість професійної підготовки військовослужбовців є беззаперечним.

У своїй доповіді заступник начальника Академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного по роботі з особовим складом виявив занепокоєння стосовно неготовності зберігати психологічну стійкість у значного відсотка (18 %) випускників ВВНЗ, що в свою чергу, вказує на роль середовища у формуванні психологічної готовності діяти в критичних ситуаціях тощо.

6. Результати досліджень

Для вирішення проблеми формування БОС у ВВНЗ ми пропонуємо дотримуватися вищезгаданих базових організаційно-педагогічних умов і підсилити їх ще однією педагогічною умовою – впровадженням в навчально-виховний процес спецкурсу „Основи безпеки в освітньому середовищі ВВНЗ”

Даний спецкурс, тривалістю 6 місяців (30 годин), по 1 або 2 заняття в тиждень, передбачатиме основні положення нормативно-правової документації та організаційних питань з охорони праці, основ гігієни праці, санітарії, техніки безпеки, пожежної безпеки в освітньому середовищі ВВНЗ тощо.

Цей спецкурс проходять усі учасники навчально-виховного процесу ВВНЗ (керівний склад, науково-педагогічні працівники, офіцери, курсанти і т. д.) один раз на три роки. Заняття проводитимуться викладачем у формі лекцій.

Окрім основних лекцій, у загальну кількість годин курсу входять додаткові лекції по окремим видам безпеки (психологічна, інформаційна, безпека життєдіяльності, безпека військової служби і т. д.). Додаткові лекції читатимуться викладачами або начальниками кафедр, пов'язаних з викладанням відповідних дисциплін, які прямо або дотично стосуються того чи іншого виду безпеки.

Після закінчення курсу, усі слухачі складатимуть тест на перевірку знань з даного спецкурсу.

Реалізація цієї педагогічної умови дасть можливість учасникам навчально-виховного процесу ВВНЗ отримати необхідні знання та сформувати навички діяти в критичних ситуаціях, протистояти сучасним загрозам та небезпекам, підвищуючи при цьому якість підготовки військових фахівців.

7. Висновки

Формування та професійний розвиток особистості військовослужбовця відбувається завдяки впливу на неї освітнього середовища навчального закладу, яке сприяє навчанню та вихованню курсантів. Однак слід зазначити, що і сама особистість впливає на формування цього середовища.

Безпечне освітнє середовище підсилить навчальну та виховну дію, тобто робить якіснішим навчально-виховний процес, що, в свою чергу, приводить до підвищення якості професійної підготовки майбутніх офіцерів ЗС України.

Без забезпечення вищезгаданих умов процес формування БОС ВВНЗ буде неможливим. Як ми вже зазначали, до цього процесу повинні бути залучені усі суб'єкти ОС ВВНЗ та відповідні служби: командування навчального закладу, адміністративно-господарська частина, виховна, правова, соціально-педагогічна, психологічна та інші служби, самі курсанти.

Оптимально функціонуюче БОС ВВНЗ відображає захищеність життєво важливих освітніх потреб та інтересів суб'єктів військової освіти в різних сферах професійної діяльності від небезпек та загроз в ОС військового закладу. Тому дуже важливо створити необхідні умови формування БОС ВВНЗ, враховуючи при цьому фактори ризику в ОС.

Література

1. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Текст]: указ Президента України від 25 червня 2013 р. №344/2013 / Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – С. 18–136.
2. Баева, И. А. Психологическая безопасность в образовании. [Текст] / И. А. Баева. – СПб.: Союз, 2002. – 271 с.
3. Величко, Е. В. Управление психологической безопасностью образовательной среды колледжа [Текст]: материалы междунар. науч. конф. / Е. В. Величко // Психология в России и за рубежом. – СПб.: Реноме, 2011. – С. 72–75.
4. Обозова, О. Психологічна безпека освітнього середовища [Текст] / О. Обозова // Психолог. Шкільний світ: Всеукраїнська газета. – 2011. – № 10. – С. 3–6.
5. Коджаспирова, Г. М. Психолого-педагогическая культура педагога как ведущий фактор безопасности образовательной среды [Текст] / Г. М. Коджаспирова. – Безопасность образовательной среды: Сборник статей. – М.: Экон-Информ, 2008. – С. 20.

6. Педагогика безопасности – новое научное направление современной педагогики [Текст]: матер. всерос. науч. конф. / под общ. ред. В. В. Гафнера. – Грани педагогики безопасности. – ФГБОУ ВПО «Уральский государственный педагогический университет». – Екатеринбург, 2011. – С. 6–12.

7. Гаязова, Л. А. Обеспечение комплексной безопасности образовательной среды и ее психологическое сопровождение [Текст] / Л. А. Гаязова // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2011. – № 142. – С. 27–33.

8. Пилипенко, В. Ф. Обеспечение комплексной безопасности в образовательном учреждении. Теория и практика [Текст]: практ. пос. / В. Ф. Пилипенко, Н. В. Ерко, А. А. Парфенов. – М.: Айрис-Пресс, 2006. – 192 с.

9. Чесноков, Н. А. Место и роль педагогической безопасности образовательных систем государства [Текст] / Н. А. Чесноков // Социология образования. – 2007. – № 11. – С. 32–44.

10. Петров, С. В. Обеспечение безопасности образовательного учреждения [Текст]: практ. пос. / С. В. Петров. – М.: НИЦ ЭНАС, 2006. – 248 с.

11. Шевченко, Л. С. Освітня безпека України в умовах глобалізації [Текст] / Л. С. Шевченко // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. – 2009. – № 4. – С. 291–296.

12. Гаязова, Л. А. Построение модели безопасности школьной среды в социально-психологических исследованиях [Текст] / Л. А. Гаязова // Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2013. – № 158. – С. 48–55.

References

1. Pro Nacionalnu strategiju rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku. (2013). Ukaz Prezidenta Ukrainy vid 25 chervnja 2013 roku No. 344/2013 [About National strategy of education development for 2021. Order of the President of Ukraine No. 344/2013 from June 25, 2013]. Ofitsijnyj visnyk Ukrajinjy, 50, 18–136.
2. Baeva, I. A. (2002). Psikhologicheskaya bezopasnost v obrazovanii. Sankt Petersburg: Soyuz, 271.
3. Velichko, Ye. V. (2011). Upravlenie psikhologicheskoy bezopasnostyu obrazovatelnoy sredy kolledzha [Management of psychological safety of the college educational environment] Psikhologiya v Rossii i za rubezhom. Sankt-Peterburg: Renome, 72–75.
4. Obozova, O. (2011). Psykhologichna bezpeka osvitenjogho seredovyshha [Psychological safety of educational environment]. Psykhologh, 10, 3–6.
5. Kodzhaspirova, G. M. (2008). Psikhologo-pedagogicheskaya kultura pedagoga kak vedushchiy faktor bezopasnosti obrazovatelnoy sredy [Psycho-pedagogical culture of the teacher as a leading factor in the safety of the educational environment]. Bezopasnost obrazovatelnoy sredy. Moscow: Ekon-Inform, 20.
6. Gafner, V. V. (Ed.) (2011). Pedagogika bezopasnosti kak novoe nauchnoe napravlenie sovremennoy pedagogiki [Pedagogy of security – a new scientific stream in modern pedagogy]. Grani pedagogiki bezopasnosti. Yekaterinburg. GOU VPO Uralskii gosudarstvenii pedagogicheskii universitet, 6–12.
7. Gayazova, L. A. (2011). Obezpechenie kompleksnoy bezopasnosti obrazovatelnoy sredy i ee psikhologicheskoe soprovozhdenie [Ensuring of educational environment complex safety and its psychological support]. Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena, 142, 27–33.
8. Pilipenko, V. F., Yerkov, N. V., Parfenov, A. A. (2006). Obespechenie kompleksnoy bezopasnosti v obrazovatelnom uchrezhdenii. Teoriya i praktika [Ensuring of complex

safety in educational establishments. Theory and practice]. Moscow: Ayris-Press, 192.

9. Chesnokov, N. A. (2007). Mesto i rol pedagogicheskoy bezopasnosti obrazovatelnykh sistem gosudarstva [Place and role of state educational systems safety]. Sotsiologiya obrazovaniya, 11, 32–44.

10. Petrov, S. V. (2006). Obespechenie bezopasnosti obrazovatel'nogo uchrezhdeniya [Ensuring of the safety educational establishment]. Moscow. NTS ENAS, 248.

11. Shevchenko, L. S. (2009). Osvitnia bezpeka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii [Educational safety of Ukraine in the context of globalization]. Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnogo universytetu im. Lesi Ukrainky, 4, 291–296.

12. Gayazova, L. A. (2013). Postroenie modeli bezopasnosti shkolnoy sredy v sotsialno-psikhologicheskikh issledovaniyakh [Modeling of a safe school environment in socio-psychological researches]. Izvestiya Rossiyskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta im. A. I. Gertsena, 158, 48–55.

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Сікорський П. І.
Дата надходження рукопису 14.08.2015*

Нечипор Наталія Миронівна, молодший науковий співробітник, Навчально-науковий центр мовної підготовки, Академія сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів, Україна, 79012

E-mail: nataliyamobile333@gmail.com

УДК 378.147:372.4

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.50607

ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМУНІКАТИВНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

© М. П. Оліяр

У статті розкрито значення лінгвістичних досліджень для формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів. Здійснено порівняння змісту термінів «комунікація» і «спілкування». З'ясовано сутність основних комунікативних понять. Запропоновано авторське трактування комунікативної стратегії, комунікативної тактики, розкрито їх структуру. Визначено основні принципи навчання студентів стратегічного планування комунікативної взаємодії

Ключові слова: майбутній учитель початкових класів, комунікативно-стратегічна компетентність, комунікативна стратегія, комунікативна тактика

The article highlights the importance of linguistic studies for the formation of communicative and strategic competence of future elementary school teachers. It also compares the content of different communication terms. The article clarifies the essence of basic communication concepts. The author's interpretation of communicative strategies and communication tactics is provided, and their structure is described. The basic principles of teaching students the strategic planning of communicative interaction are provided

Keywords: future elementary school teachers, communicative and strategic competence, communicative strategy, communicative tactics

1. Вступ

Реформування вітчизняної професійної освіти передбачає кардинальну зміну її змісту в напрямі реалізації компетентнісного підходу. Сучасний тип професійної освіти орієнтований не на раціонально-просвітницьку парадигму, а на поглиблення гуманістично-культурологічного розвитку особистості майбутнього фахівця, здатного до відкритості, плюралізму, співтворчості і кооперації, з високим рівнем інформаційної та діалогової культури. Це означає, що сучасна освіта стає комунікативною за своєю сутністю, а комунікативний підхід, поряд з компетентнісним, є одним з універсальних тенденцій, яка синтезує всі пріоритетні бачення шляхів розвитку сучасної системи освіти.

В умовах інтеграції України до європейської і світової освітньої системи значно підвищуються вимоги до комунікативної підготовки майбутніх

фахівців, їхньої здатності до активної комунікативної взаємодії в професійному середовищі. Спілкування є провідним видом діяльності педагогів, у тому числі вчителів початкових класів. Їхня комунікативна компетентність, насамперед її стратегічна (діяльнісна) складова – не лише важлива ознака професіоналізму і педагогічної майстерності, але й основа для формування відповідних умінь у молодших школярів.

2. Постановка проблеми

Незважаючи на актуальність проблеми формування комунікативно-стратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів, чимало її аспектів досі залишаються нез'ясованими. Наукове підґрунтя вирішення проблеми становлять дослідження низки наукових галузей, серед яких провідне місце займає комунікативна лінгвістика. Однак у